

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

Iphondo leMpuma Kapa: Isebe leMfundo
Provinsie van die Oos Kaap: Departement van Onderwys
Porafensie Ya Kapa Botjhabela: Lefapha la Thuto

NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT

GRAAD 11

NOVEMBER 2024

GEOGRAFIE V2

PUNTE: 150

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 19 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit TWEE AFDELINGS.

AFDELING A:

VRAAG 1: ONTWIKKELING (60)

VRAAG 2: HULPBRONNE EN VOLHOUBAARHEID (60)

AFDELING B:

VRAAG 3: GEOGRAFIESE VAARDIGHEDE EN TEGNIEKE (30)

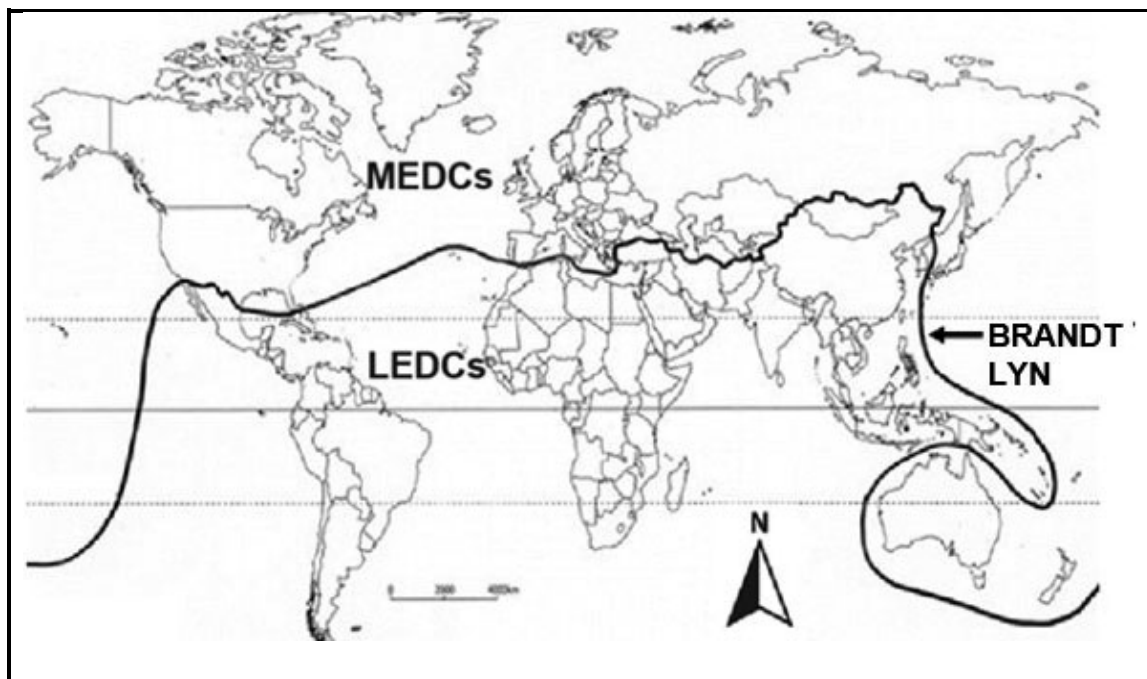
2. Beantwoord al DRIE vrae.
3. ALLE diagramme is by die VRAESTEL ingesluit.
4. Laat 'n reël oop tussen onderafdelings van vrae wat beantwoord word.
5. Begin ELKE vraag boaan 'n NUWE bladsy.
6. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
7. Moenie in die kantlyne van die ANTWOORDEBOEK skryf NIE.
8. Teken volledig benoemde diagramme wanneer dit vereis word.
9. Antwoord in VOLSINNE, behalwe waar jy moet noem, identifiseer of 'n lys moet maak.
10. Die maateenhede MOET in jou finale antwoord aangedui word, bv. 1 020 hPa, 14 °C en 45 m.
11. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
12. Jy mag 'n vergrootglas gebruik.
13. Skryf netjies en leesbaar.

SPESIFIEKE INSTRUKSIES EN INLIGTING VIR AFDELING B

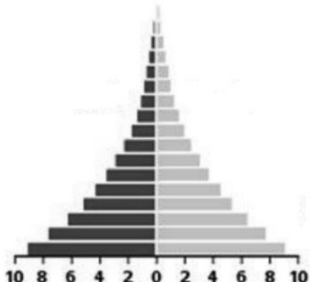
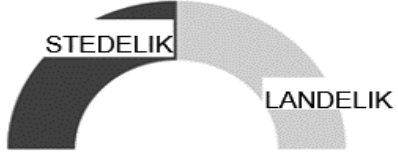

14. 'n 1 : 50 000 topografiese kaart van MBOMBELA 2530BD en 'n 1 : 10 000 ortofotokaart van (MBOMBELA 2530 BD) van 'n gedeelte van die gekarteerde (kaart) area, word voorsien.
15. Die gebied wat met ROOI/SWART op die topografiese kaart afgebaken is, stel die gebied wat deur die ortofotokaart gedek word, voor.
16. Punte sal vir stappe in berekeninge toegeken word.
17. Jy moet die topografiese kaart en die ortofotokaart aan die einde van hierdie eksamensessie by die toesighouer inhandig.

AFDELING A: ONTWIKKELING EN HULPBRONNE EN VOLHOUBAARHEID**VRAAG 1: ONTWIKKELING**

- 1.1 Verwys na die kaart wat die 'Noord-Suid'-skeiding toon. Voltooi die stellings in KOLOM A met die opsies in KOLOM B. Skryf slegs **X** of **Z** langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.8) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.9 Z.

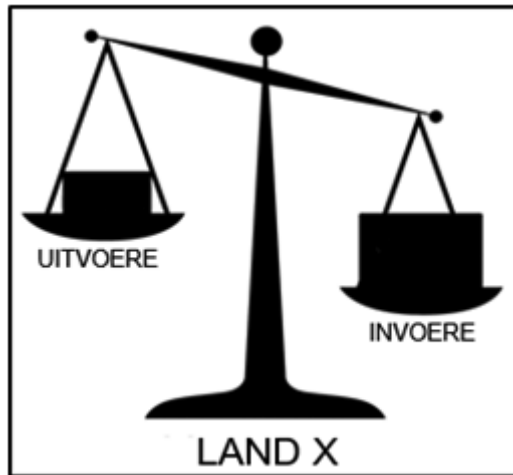
KOLOM A	KOLOM B
1.1.1 Ontwikkelende lande gebaseer op ekonomiese en sosiale kriteria:	X Suid van die Brandt Lyn Z Noord van die Brandt Lyn
1.1.2 Brasilië, Indië en Suid-Afrika word beskou as:	X Nuwe industrialiserende lande Z Geïndustrialiseerde lande
1.1.3 Die indiensnemingstruktuur in MEDC's :	X <div data-bbox="941 1456 1372 1881"> <div data-bbox="1133 1523 1372 1792"> <p>PRIMÊRE SEKTOR</p> <p>SEKONDÊRE SEKTOR</p> <p>TERSIÊRE SEKTOR</p> </div> </div> Z

<p>1.1.4 Die bevolkingspiramide tipies van 'n LEDC:</p>	<p>X</p> <p>Z</p>
<p>1.1.5 Die proporsie mense wat in stedelike gebiede in 'n MEDC woon:</p>	<p>X</p> <p>Z</p>
<p>1.1.6 'n Faktor wat positief sal bydra tot 'n land se HDI (mense-ontwikkelyngsindeks):</p>	<p>X Hoër geletterdheidsyfer Z Afname in lewensverwagting</p>
<p>1.1.7 'n Land wat 'n Gini-koëffisiënttelling naby aan 1 het:</p>	<p>X Inkomstegelykheid Z Inkomste ongelykheid</p>
<p>1.1.8 'n Ekonomiese aanwyser wat die algehele ekonomiese prestasie van 'n land meet:</p>	<p>X Bruto Binnelandse Produk Z Werkloosheidvlak</p>

(8 x 1) (8)

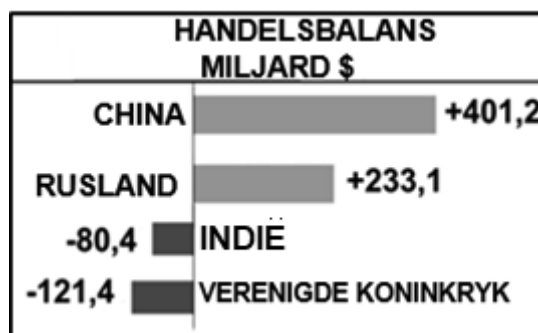
1.2 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde op die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.7) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.2.8 D.

1.2.1 Land X het 'n negatiewe handelsbalans omdat ...

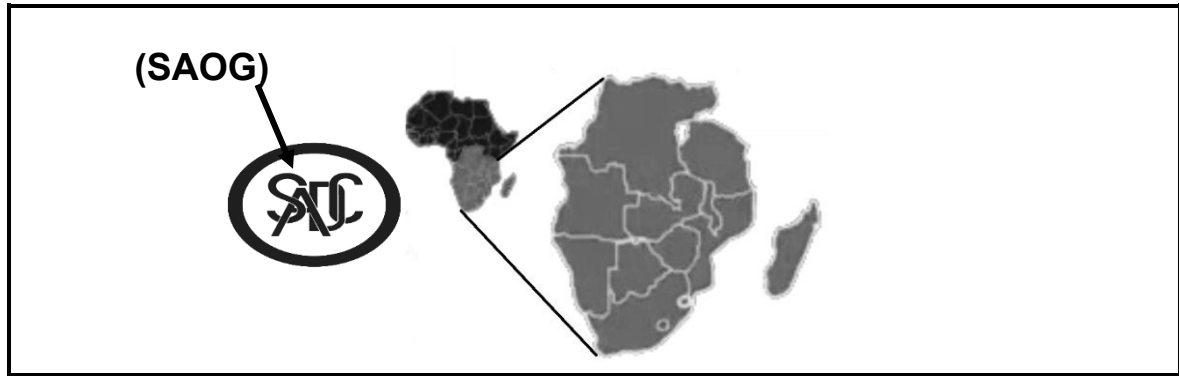
- A sy uitvoere groter is as sy invoere.
- B sy uitvoere en invoere is gelyke hoeveelhede.
- C sy invoere groter is as sy uitvoere.
- D dit geen internasionale handelsaktiwiteit het nie.

1.2.2 Die land wat die grootste handelsoorskot het:

- A China
- B Rusland
- C Indië
- D Verenigde Koninkryk

Verwys na die kaart en antwoord VRAE 1.2.3 en 1.2.4.

1.2.3 SAOG staan vir:

- A Suider-Afrika Ontwikkelingsgemeenskap
- B Suider-Afrikaanse Ontwikkelingslande
- C Suider- Afrikaanse Ontwikkelingsgemeenskap
- D Suid-Afrikaanse Ontwikkelingslande

1.2.4 'n Sleutel ekonomiese voordeel van SAOG se vryhandeloooreenskoms:

- A 'n Algemene geldeenheid
- B Verwydering van kompetisie
- C Versperrings tot toegang vir besighede
- D Verbeterde toegang tot internasionale markte

1.2.5 Billike handel is 'n tipe handelsverhouding gebaseer op die beginsel van:

- A Vermindering van omgewingsregulasies
- B Deursigtigheid en aanspreeklikheid in die voorraadketting
- C Verhoging in wins deur produksiekostes te verminder
- D Prioritisering van plaaslike markte bo globale markte

1.2.6 Finansiële hulp vanaf die regering om plaaslike besighede te help om teen buitelandse invoere mee te ding:

- A Kwotas
- B Tariewe
- C Subsidie
- D Embargo

1.2.7 Die hoofverskil tussen 'n tarief en 'n invoerkwota:

- (i) Tariewe is belasting op invoere
- (ii) Invoerkwotas beperk die hoeveelheid invoere
- (iii) Tariewe is belasting op uitvoere
- (iv) Invoerkwotas moedig meer invoere aan

- A (i) en (ii)
- B (ii) en (iii)
- C (iii) en (iv)
- D (i) en (iv)

(7 x 1) (7)

1.3 Verwys na die uittreksel hieronder oor landelike gemeenskapsontwikkeling.

BEMAGTIG LANDELIKE GEMEENSAPPE: BELEGGING IN VROUE

Landelike gemeenskappe en veral plattelandse vroue dra die grootste las van armoede in Suid-Afrika. Die hoof faktore wat bydra tot die armoede van plattelandse vroue sluit in lae geletterdheid en vaardigheidsopleiding en swak toegang tot dienste, veral gesondheidsorg.

Belegging in vroue is 'n noodsaaklikheid vir ontwikkeling. Vroue het dikwels ander behoeftes as mans as gevolg van hul maatskaplike status, asook voortdurende wanbalans in die arbeidsverdeling vir die bestuur of onderneming van huishoudelike take, soos die versorging of grootmaak van kinders.

Die Kwanalu se 'Women and Youth in Rural Entrepreneurship' (WYRE)-inisiatief het ten doel om KZN se landelike en boerderygemeenskappe te versterk. Die doel van hulle is om produktiewe en volhoubare gesinne en gemeenskapsbestaan te bou.

Deur WYRE se program, ontvang vroue wat deel is van die gemeenskapsontwikkelingsprogram, die volgende ondersteuning:

LANDBOU-
OPLEIDING

FINANSIËLE EN
BESIGHEIDSBESTUURS-
OPLEIDING

TOEGANG
TOT
FINANSIES

NETWERK:
KOPPEL VROUE
REGOOR AFRIKA

Die WYRE-program verbeter nie net die vaardighede en leierseienskappe van sy deelnemers nie, maar speel ook 'n deurslaggewende rol in die volhoubare ontwikkeling van landelike ekonomieë in KZN, wat 'n nuwe generasie entrepreneursleiers in die landbou bevorder/bou.

[Aangepas uit www.foodformzansi.co.za/-kwanalu-empowers-rural-entrepreneurs-in-kzn/]

- 1.3.1 Wat is *gemeenskapsontwikkeling*? (1 x 2) (2)
- 1.3.2 Hoekom is vroue belangrik vir gemeenskapsontwikkeling? (2 x 1) (2)
- 1.3.3 Volgens die uittreksel, hoekom dra plattelandse (landelike) vroue die grootste las van armoede? (2 x 1) (2)
- 1.3.4 (a) Die WYRE-inisiatief bied aan vroue (fisiese/menslike) kapitaal. (1 x 1) (1)
  - (b) Hoe sal landbou-opleiding help om armoede in die landelike gemeenskappe te verlig? (2 x 1) (2)
- 1.3.5 Verduidelik hoe die WYRE-inisiatief hoop om vroue te bemagting om entrepreneursleiers in landbou regoor die vasteland te word. (3 x 2) (6)

1.4 Verwys na die skets hieronder oor globalisering.

[Bron: Eksaminator se eie bron]

- 1.4.1 Noem EEN faktor duidelik in **A** wat die deel van kennis moontlik maak. (1 x 1) (1)
- 1.4.2 Hoe het moderne vervoerstelsels (**B**) globalisering bevorder? (1 x 2) (2)
- 1.4.3 Waarom kan verbruikers voordeel trek uit verhoogde globalisering van handel? (2 x 1) (2)
- 1.4.4 Verduidelik hoe liberalisering van handel (aangemoedig deur globalisering) uitdagings bied vir plaaslike besighede. (2 x 2) (4)
- 1.4.5 Watter potensiele omgewingsprobleme word met verhoogde globalisering geassosieer? (3 x 2) (6)

1.5 Verwys na die spotprent en uittreksel oor ontwikkelingshulp.

BUITELANDSE HULP: IMPAK OP ONTWIKKELING

Oor die dekades is miljarde dollars van ryker nasies na armer nasies gekanaliseer in die hoop om ekonomiese groei te bevorder, armoede te verlig en die mense se lewensgehalte te verbeter.

Maar, 'n komplekse en dikwels teleurstellende werklikheid kom egter na vore: ten spyte van hierdie pogings, sukkel baie ontwikkelende lande steeds met hoë vlakke van armoede. Ten spyte van die ontvangs van \$36 miljard jaarliks in hulp, bly Afrika, suid van die Sahara, wêreldwyd die armste streek.

Een van die faktore wat tot die beperkte sukses van buitelandse hulp bydra is wanneer dit met voorwaardes kom. Ongelukkig, wanneer al die voorwaardes in ag geneem word, sal die hulp dalk nie noodwendig die ontvanger se bevolking bevoordeel nie.

Buitelandse hulp speel ongetwyfeld 'n deurslaggewende rol in die aanspreek van onmiddellike humanitêre behoeftes en in die ondersteuning van ontwikkelingsinisiatiewe in sukkelende ekonomieë. Hoewel, die idee dat hulp alleen lande uit armoede kan lig, is egter te simplisties en dikwels onrealisties.

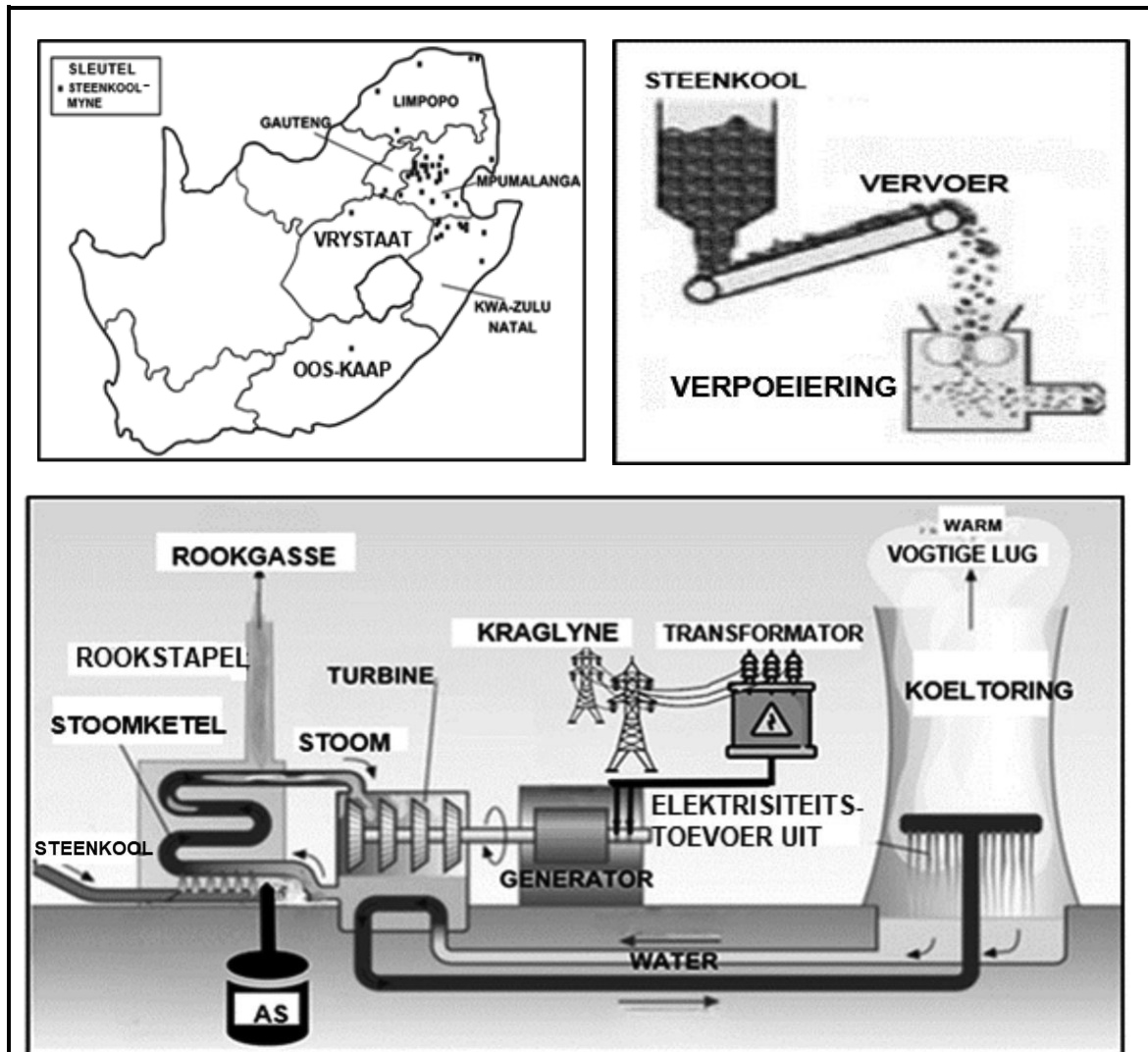
[Aangepas uit <https://businessday.ng/business-economy/article/foreign-aid>]

- 1.5.1 Volgens die uittreksel, wat is die doel van buitelandse hulp? (1 x 1) (1)
- 1.5.2 Watter faktore, soos aangedui in die spotprent, belemmer die sukses van buitelandse hulp in Afrika? (2 x 1) (2)
- 1.5.3 Waarom bevoordeel voorwaardelike hulp nie noodwendig die land se bevolking wat dit ontvang nie? (2 x 2) (4)
- 1.5.4 In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls, verduidelik hoe tegniese hulp voordelig kan wees om armoede uit te roei. (4 x 2) (8)

[60]

VRAAG 2: HULPBRONNE EN VOLHOUBAARHEID

2.1 Die sketse hieronder toon 'n vereenvoudigde weergawe van termiese kragproduksie. Pas elke beskrywing in VRAE 2.1.1 tot 2.1.8 by die inligting vanuit die sketse. Skryf die antwoord langs die vraagnommers (2.1.1 tot 2.1.8) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 2.1.9 steenkoolmyne.

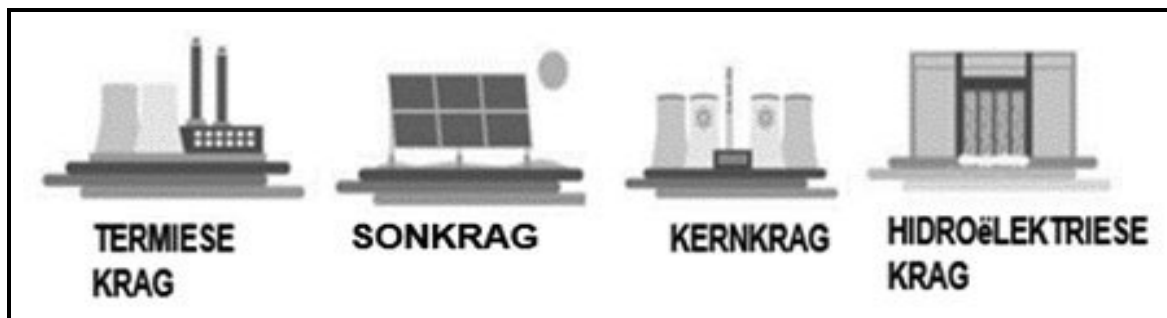
[Aangepas uit <https://www.electricaltechnology.org/>]

- 2.1.1 Die Suid-Afrikaanse provinsie met die grootste konsentrasie steenkoolmyne.
- 2.1.2 Die proses om steenkool tot 'n fyn poeier te maal.
- 2.1.3 Die hitte wat nodig is vir die vervaardiging van die stoom kom van die verbranding van watter brandstof?
- 2.1.4 Die vaste afval wat deur die kragstasie geproduseer word wat onder in die oond ophoop.
- 2.1.5 Die masjien wat meganiese energie in elektriese energie verander.
- 2.1.6 Wat word deur die rookstapel hanteer en versprei?

2.1.7 Hitte wat uit die stoom verwyder word, word deur watter komponent van die kragentrale versprei?

2.1.8 Om die spanning vir langafstandvervoer aan te pas, na wat word opgewekte elektrisiteit gestuur? (8 x 1) (8)

2.2 Die prente hieronder wys verskillende maniere hoe elektriese krag in Suid-Afrika verkry word. Pas die beskrywings hieronder by die toepaslike energiebron. Skryf slegs die energiebron langs die vraagnommers (2.2.1 tot 2.2.7) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 2.2.8 Termiese krag.

[Bron: Eksaminator se eie skets]

2.2.1 Produseer radioaktiewe afval.

2.2.2 Suid-Afrika se primêre bron van elektrisiteit.

2.2.3 Die voorste hernubare energiebron in Suid-Afrika.

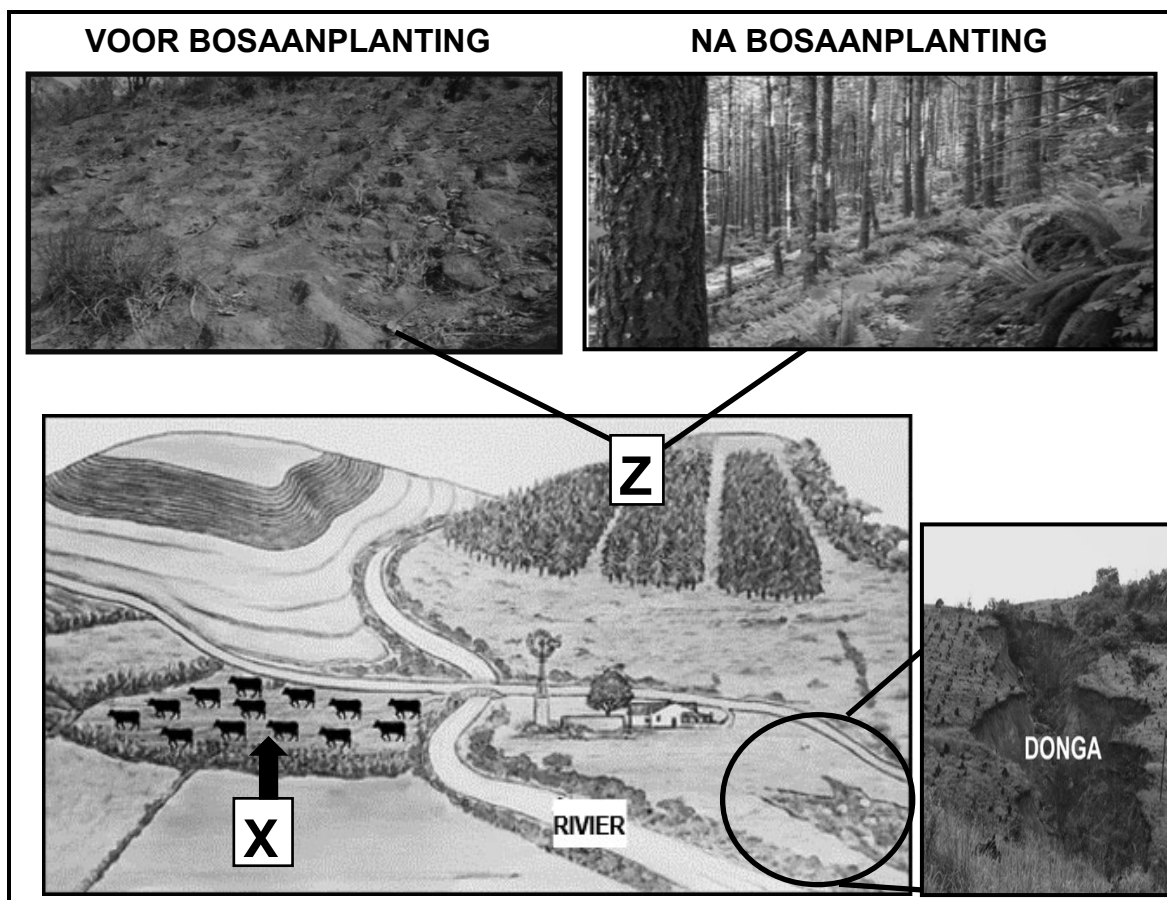
2.2.4 Die Gariepdam is die grootste ... fasiliteit in Suid-Afrika.

2.2.5 Verkry deur die deling van uraanatome.

2.2.6 Vereis fotovoltaiëse (PV) installasies.

2.2.7 Die nie-konvensionele energiebron in Suid-Afrika. (7 x 1) (7)

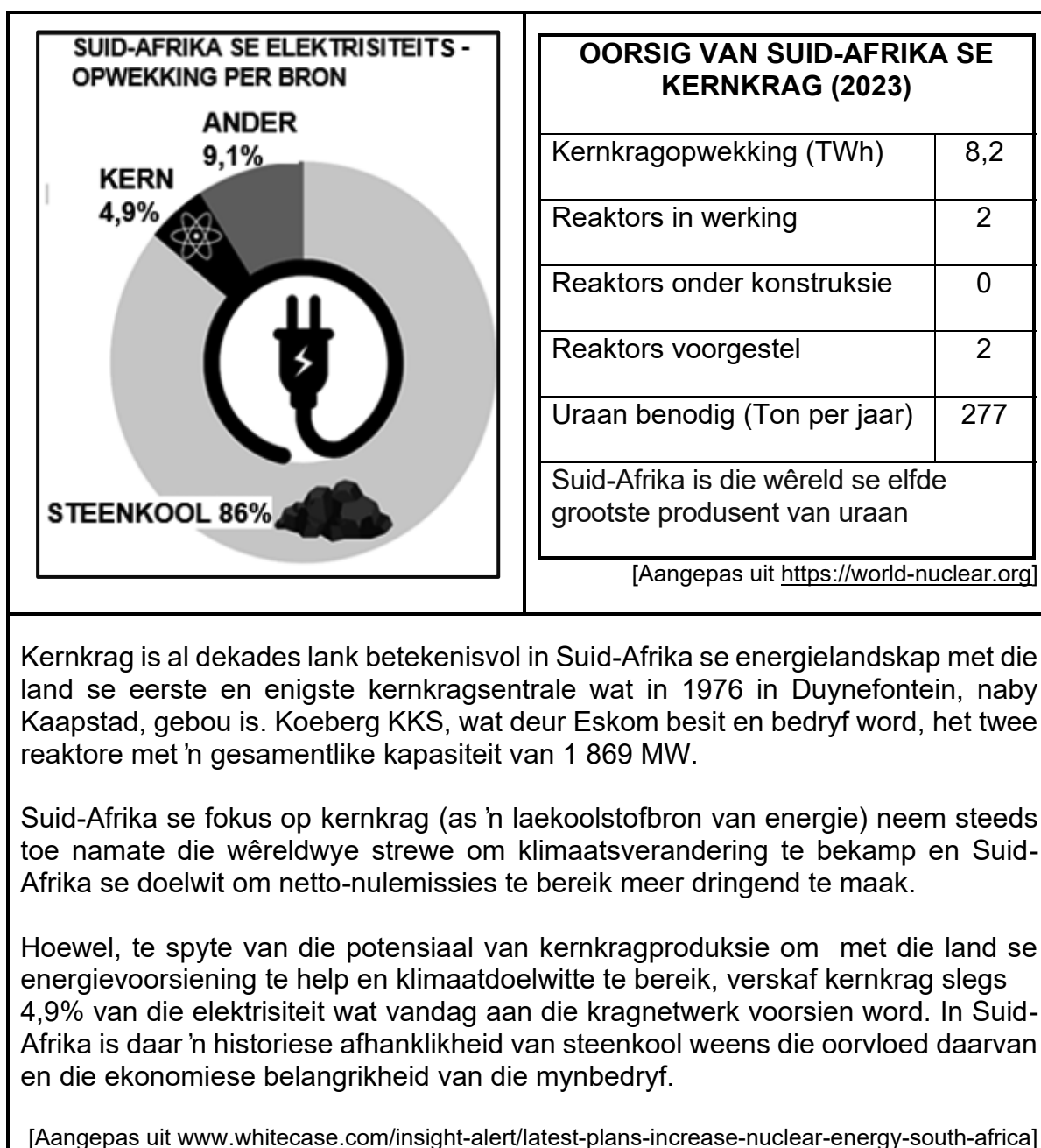
2.3 Verwys na die skets en foto's oor gronderosie.

[Aangepas uit <https://rethink.earth/farming-with-nature/>]

2.3.1	Wat is <i>gronderosie</i> ?	(1 x 2)	(2)
2.3.2	Vanaf die skets hierbo, verskaf bewyse van gronderosie.	(1 x 1)	(1)
2.3.3	Waarom dra oorbeweiding deur vee (X) tot gronderosie by?	(2 x 2)	(4)
2.3.4	Wat is die negatiewe ekonomiese gevolge van gronderosie?	(2 x 2)	(4)
2.3.5	Hoe voorkom die bestuurstrategie wat by Z geïmplementeer is gronderosie?	(2 x 2)	(4)

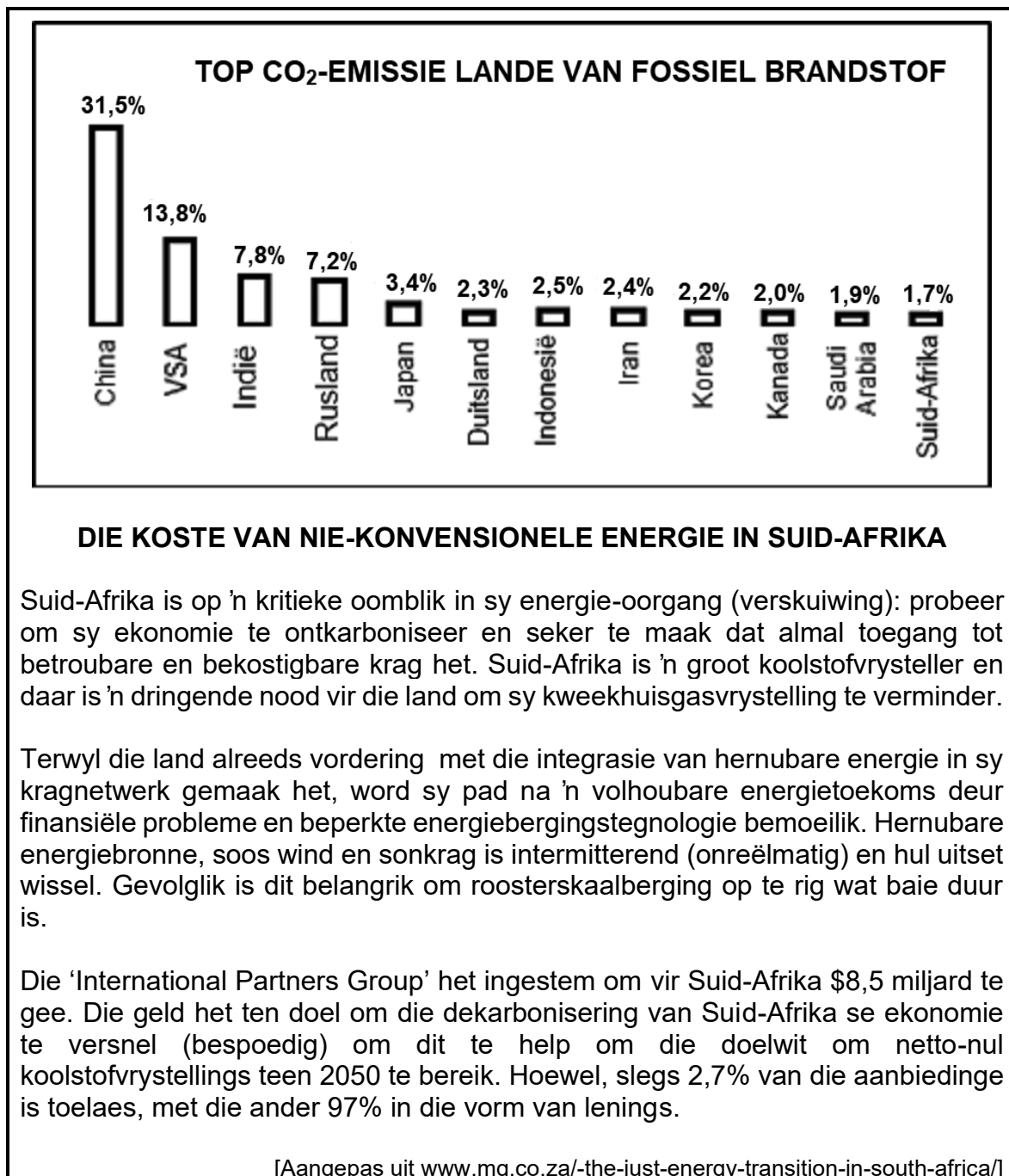
2.4 Verwys na die infografika oor konvensionele energiebronne in Suid-Afrika.

- 2.4.1 Volgens die grafiek, watter persentasie van Suid-Afrika se elektrisiteit word deur kernkrag opgewek? (1 x 1) (1)
- 2.4.2 Hoe ondersteun Suid-Afrika se uraanproduksie die voorstel van twee nuwe kernreaktors? (1 x 2) (2)
- 2.4.3 Waarom is kernkragproduksie 'n opsie vir die land om netto-nulemissies te bereik? (2 x 2) (4)
- 2.4.4 In 'n paragraaf van ongeveer AGT reëls, verduidelik waarom Suid-Afrika ten gunste van steenkool as sy hoofbron van energie is ten spyte van die voordele verbonde aan kernenergie. (4 x 2) (8)

2.5 Verwys na die grafiek en uittreksel oor energiebestuur in Suid-Afrika.

2.5.1 Wat is *niet-konvensionele energie*? (1 x 2) (2)

2.5.2 Volgens die grafiek, watter persentasie dra Suid-Afrika tot globale koolstofdioksied (CO₂) wat afkomstig is van fossielbrandstowwe, by? (1 x 1) (1)

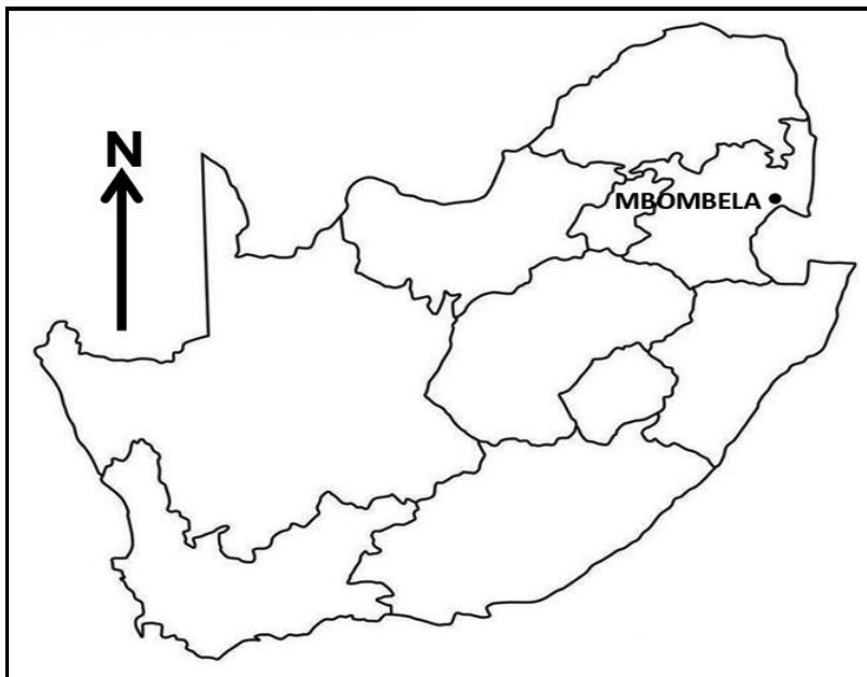
- 2.5.3 Verskaf bewyse uit die uittreksel wat toon dat Suid-Afrika se energieverandering beïnvloed word deur:
- (a) 'n Sosiale faktor
  - (b) 'n Omgewingsfaktor (2 x 1) (2)
- 2.5.4 Wat maak wind en sonkragbronne onbetroubaar? (2 x 2) (4)
- 2.5.5 Verduidelik die negatiewe uitwerking op die Suid-Afrikaanse ekonomie soos wat daar verhoogde nie-konvensionele energiebronne geïmplementeer word. (3 x 2) (6)
- [60]**

TOTAAL AFDELING A: 120

AFDELING B

VRAAG 3: KAARTVAARDIGHEDE EN TEGNIEKE

ALGEMENE INLIGTING OOR MBOMBELA

Koördinate: 25° 27' 57" S; 30° 59' 07" O

Mbombela, voorheen Nelspruit, is 'n stad in die noordooste van Suid-Afrika. Dit is die hoofstad van die Mpumalanga provinsie. Geleë op die Krokodilrivier, lê die stad sowat 330 km oos van Johannesburg.

Vrugbare grond en subtropiese klimaat bied perfekte toestande vir die verbouing van sitrus en tropiese vrugte, hoofsaaklik mango, piesang, avokado, papaja en makadamianeute.

Die stad is 'n belangrike landbouverwerkingspunt vir noordoostelike Suid-Afrika.

[Aangepas uit wikipedia.org/wiki/Mbombela]

Die volgende Engelse terme en hul vertalings word op die topografiese kaart getoon:

ENGLISH

Canal
Diggings
Furrow

AFRIKAANS

Kanaal
Uitgrawings
Voor

3.1 KAARTVAARDIGHEDE EN BEREKENINGE

3.1.1 Johannesburg is in 'n ... rigting vanaf Mbombela.

- A noordoostelike
- B suidwestelike
- C westelike
- D oostelike

(1 x 1) (1)

3.1.2 Die skaal van die ortofotokaart is ... keer ... as die skaal van die topografiese kaart.

- (i) vyf
- (ii) tien
- (iii) kleiner
- (iv) groter

- A (i) en (iii)
- B (i) en (iv)
- C (ii) en (iii)
- D (iii) en (iv)

(1 x 1) (1)

3.1.3 Voltooi die roosterverwysing / koördinate van die gebou **(G)** in **E1** op die topografiese kaart. Skryf slegs die inligting neer wat nie by die vraag ingesluit is nie.

(a) ___ ° 29' ___ " S

(2 x 1) (2)

(b) 30° ___ ' 56" O

(1 x 1) (1)

3.1.4 Op die topografiese kaart, bereken die gemiddelde gradiënt tussen trigonometriese stasie 101 in **B3** en punthoogte 703 **(A3)**.

Gebruik die volgende inligting:

HE: 1 250 m

Formule: Gemiddelde gradiënt = $\frac{\text{Vertikale interval (VI)}}{\text{Horisontale ekwivalent (HE)}}$

(3 x 1) (3)

3.1.5 Gebruik die topografiese kaart en die inligting hieronder om die magnetiese deklinasie vir 2024 te bereken.

Verskil in jare: 10 jaar

Gemiddelde jaarlikse verandering: 5' weswaarts

(2 x 1) (2)

3.2 KAARTINTERPRETASIE

Verwys na die topografiese kaart.

3.2.1 Die mensgemaakte kenmerk **H** in blok **B2** is 'n ...

- A mynhoop.
- B nasionale pad.
- C uitgraving.
- D opvulling.

(1 x 1) (1)

3.2.2 Die gedeelte van die Krokodilrivier (**J**) in blok **B2** is ... en vloei ...

- (i) standhoudend
- (ii) nie-standhoudend
- (iii) noordwestelik.
- (iv) suidoostelik.

- A (i) en (iii)
- B (ii) en (iv)
- C (ii) en (iii)
- D (i) en (iv)

(1 x 1) (1)

3.2.3 Verduidelik die negatiewe impak wat gronderosie, veroorsaak deur kenmerk **H**, op die rivier (**J**) kan hê.

(2 x 2) (4)

Verwys na blok **A5** op die topografiese kaart.

3.2.4 Identifiseer die hoof landbou-aktiwiteit in die gebied.

(1 x 1) (1)

3.2.5 Hoe het toegang tot water die landbou-aktiwiteit aangemoedig (antwoord op VRAAG 3.2.4)?

(1 x 2) (2)

Verwys na die ortofotokaart.

3.2.6 Die area gemerk **X** word oorheers deur ... aktiwiteite.

- A vervaardiging
- B landbou
- C mynbou
- D kommersiële

(1 x 1) (1)

3.2.7 Hoe beïnvloed onstabiele elektrisiteittoegang (beurtkrag) die besighede negatief (antwoord of VRAAG 3.2.6) in area **X**?

(2 x 1) (2)

3.3 GEOGRAFIESE INLIGTINGSTELSELS (GIS)

Verwys na **A** wat uit blok **D4** op die topografiese kaart uitgehaal is en **B** wat 'n gedeelte van die ortofotokaart (**D1/E1**) toon.

3.3.1 Watter foto (**A** of **B**) is vektordata? (1 x 1) (1)

3.3.2 Identifiseer 'n natuurlike lynkenmerk op **A**. (1 x 1) (1)

3.3.3 Waarom word **B** as 'n vertikale lugfoto geklassifiseer? (1 x 1) (1)

Verwys na die foto's hieronder om VRAE 3.3.4 tot 3.3.6 te beantwoord.

3.3.4 Wat is *ruimtelike resolusie*? (1 x 2) (2)

3.3.5 Die foto met 'n (hoë / medium / lae) ruimtelike resolusie het die meeste aantal beeldelemente ("pixels"). (1 x 1) (1)

3.3.6 Hoe het die grootte van die beeldelemente ("pixels") die foto met 'n lae ruimtelike resolusie beïnvloed? (1 x 2) (2)

TOTAAL AFDELING B: 30
GROOTTOTAAL: 150

